

Opgave 2 Filosofische paradoxen

In een dorp is een kapper die alleen de mannen scheert die zichzelf niet scheren. Op een dag komt er een nieuwe man in het dorp en die vraagt uit verwondering aan de kapper of de kapper zichzelf ook scheert. De kapper weet niet wat hij moet antwoorden.

Hij kan geen 'ja' antwoorden, want dan scheert hij niet meer alleen de mannen die zichzelf niet scheren.

Hij kan echter ook geen 'nee' antwoorden, want dan zou hij zichzelf toch moeten scheren.

Dit verhaal is bekend geworden als de Russell-paradox. Hierin wordt duidelijk dat de logica niet helpt om antwoord te geven op de vraag of de kapper zichzelf scheert. De Russell-paradox laat zien dat de logica tot tegenstrijdige conclusies kan leiden.

Russell maakt een onderscheid tussen twee soorten kennis: kennis door vertrouwdheid en kennis door beschrijving.

- 2p **6** Leg uit welke soort kennis volgens Russell zeker is en welke soort kennis onzeker is.

Leg vervolgens uit welke van de twee soorten kennis door de Russell-paradox ter discussie kan komen te staan.

Descartes komt tot zekere kennis via de methode van de radicale twijfel. Een mogelijke kritiek op Descartes is dat hij zijn methodische twijfel niet ver genoeg heeft doorgevoerd: omdat er paradoxen zoals de Russell-paradox bestaan, had hij de logica zelf ook moeten verwerpen.

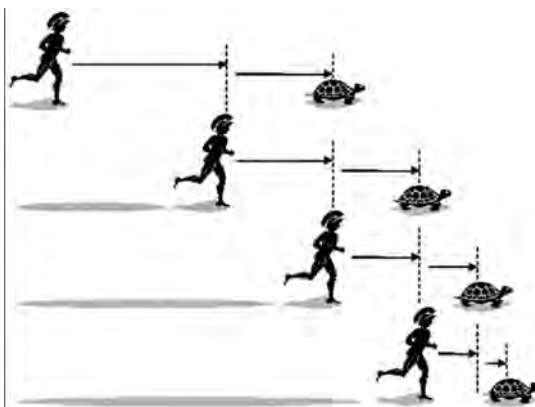
- 3p **7** Geef de drie niveaus van Descartes' radicale twijfel weer. Geef vervolgens weer met welke denkstap Descartes vanuit de radicale twijfel tot zekere kennis komt. Leg tot slot met de Russell-paradox uit dat Descartes met de radicale twijfel ook de logica had moeten verwerpen.

Er bestaan ook paradoxen over onze ideeën van de buitenwereld. De Griekse filosoof Zeno bespreekt de bewegingsparadox. Volgens Zeno is de beweging die wij denken waar te nemen in de buitenwereld, helemaal niet mogelijk.

tekst 6

De redenering van Zeno komt hierop neer: in een achtervolgingswedstrijd kan de snelste deelnemer de langzaamste nooit inhalen, omdat de achtervolger eerst het punt moet bereiken waar de achtervolgde was.

Daardoor komt de langzaamste toch weer een stukje vooruit. Dit komt er uiteindelijk op neer dat de langzaamste altijd een voorsprong blijft houden.

naar: Aristoteles, *Fysica*, Boek VI

In tekst 6 is Achilles de snelste deelnemer en de schildpad de langzaamste.

Volgens Zeno's redenering in tekst 6 zal Achilles de schildpad nooit inhalen. Dat is volstrekt tegenstrijdig met wat we normaal gesproken in de buitenwereld denken te zien: dan halen snelle deelnemers langzame deelnemers wel in.

Deze tegenstelling tussen waarnemen en redeneren brengt Zeno op de vraag wat beweging eigenlijk is. Zeno concludeert op basis van de redenering in tekst 6 dat beweging zoals wij die waarnemen niet bestaat. Pyrronisten zouden deze conclusie van Zeno niet accepteren en hun oordeel over de vraag wat beweging is, opschorten.

- 2p 8 Leg uit dat een pyrronist:
- met de bewegingsparadox tot opschorting van het oordeel komt, en
 - met deze opschorting zijn einddoel bewerkstelligt.

De bewegingsparadox uit tekst 6 is een filosofisch gedachte-experiment.

- 2p 9 Leg uit dat dit gedachte-experiment:
- **geen** tegenfeitelijk gedachte-experiment is, maar
 - **wel** een conceptueel gedachte-experiment is.

De bewegingsparadox is relevant in de discussie tussen rationalisten en empiristen. Beide stromingen zullen anders omgaan met deze paradox. Immanuel Kant, die de stromingen wil verzoenen, probeert met zijn transcendentiaal idealisme het scepticisme te voorkomen.

- 2p 10 Leg met de bewegingsparadox het verschil tussen rationalisme en empirisme uit.
Leg vervolgens uit dat Kant in zijn filosofie het rationalisme en het empirisme met elkaar verzoent.

Je kunt zeggen dat Zeno met de bewegingsparadox een sceptisch alternatief geeft voor onze gangbare waarneming van beweging, een alternatief waarin beweging helemaal niet bestaat. Dit sceptische alternatief lijkt ons te dwingen een oplossing voor de tegenstelling van de bewegingsparadox te zoeken door onze kennisclaims over beweging te verwerpen.

De gebruikelijke definitie van een paradox is echter 'schijnbare tegenstelling'. Dat zou betekenen dat de tegenstelling van de beweringen in de paradox niet opgelost hoeft te worden: ze is immers maar schijnbaar. Misschien vraagt het scepticisme wel teveel als we de paradox moeten oplossen.

Het fallibilisme bekritiseert twee eisen die het scepticisme aan kennis stelt omdat deze te zwaar zouden zijn voor kennis.

- 3p 11 Leg uit welke twee eisen dit zijn.
Beargumenteer vervolgens met het onderscheid tussen echte en artificiële twijfel of de bewegingsparadox volgens Peirce zou moeten worden opgelost.